

EL TEMPS QUE CORRE PER JOAN F. MIRA

Les armes i les llengües

“Una llengua amb sobirania és aquella que té presència militar, o siga la que pot usar un oficial regular per donar les ordres habituals, mitja volta, dreta, esquerra, presenteu armes, marx, i coses d’aquest estil.”

No estic molt segur si a les llengües se’ls poden aplicar conceptes polítics com ara sobirania, autonomia, federalisme i coses així. Supose que sí, encara que la teoria no deu ser molt correcta. Per exemple: quan es pot parlar de la sobirania d’un idioma en el seu territori, siga o no siga aquest un territori sobirà? Si imaginem la pregunta, podem imaginar la resposta. Transferim el camp habitual d’aplicacions dels conceptes, i ja està fet: una llengua té sobirania quan té un exèrcit regular. Si pot ser, amb bandera, música militar i algun himne per animar les festes. Si no pot ser, almenys que siga efectivament regular i oficial, no “exèrcits d’alliberament”, guerrilles o altre personal d’indumentària confusa. Una llengua amb sobirania, doncs, és aquella que té presència militar, o siga la que pot usar un oficial regular per donar les ordres habituals, mitja volta, dreta, esquerra, presenteu armes, marx, i coses d’aquest estil. Encara que siga una mica de sobirania, compartida, només en algun regiment o batalló, en algun tros de territori, en alguna ocasió. Com ara quan, fa alguns anys, vaig assistir al canvi de la guàrdia davant de la ciutadella de Quebec (ciutadella, palau del governador o alguna cosa així, no recorde exactament). La guàrdia, com correspon a un domini de Sa Majestat Britànica, anava vestida igual que aquella que fa d’atracció turística davant del palau de Buckingham: pantaló negre, guerrera roja i enorme morrió de pell. Era una guàrdia perfectament colonial, si vostès volen, símbol d’una sobirania històrica i remota. Però els crits de comandament eren en francès, *demi-tour à droite, en avant*, etc., i feia una perfecta sensació d’incongruència.

Era incongruent justament per la simultaneïtat de dos ordres de preeminència: l’uniforme de la guàrdia, símbol d’una reina distant i la llengua de l’oficial, efecte de la llei que atorga al francès la presència eminent en el seu territori. Aproximadament com si la guàrdia de la Capitania General a Barcelona, València o Mallorca hagués de maniobrar públicament en català. Seria un espectacle reconfortant. Sobre tot si, mentre esperem pacientment que s’acaben els exèrcits, també maniobraven i jugaven

a la guerra en català a les casernes de Bétera o de la Seu d’Urgell. Em fa tot l’efecte que tal necessitat legal —que els militars treballen en la llengua pròpia del territori— no entrarà pròximament en cap estatut d’autonomia dels que gastem per ací. Com si fóra una cosa insòlita, impensable, més enllà de les possibilitats de tot bilingüisme imaginable. Com si fóra, justament, part de la substància de la sobirania de l’estat. I tanmateix no ho és: no ho és al Canadà, ni a Suïssa, ni al regne de Bèlgica, per posar alguns exemples civilitzats.

A Bèlgica i a Suïssa les unitats militars es reparteixen per idiomes, de manera que hi ha uns regiments o batallons de llengua neerlandesa i uns altres de llengua francesa, o uns en francès i uns altres en alemany, segons els casos, i això no desarma les forces armades. Fa poc, li vaig preguntar a un amic expert en la matèria: i com fa l’aviació d’un país com Suïssa, si els pilots no parlen el mateix idioma? Molt fàcil, va dir, *tots* els pilots han de parlar francès i alemany. I no passa res, ni les forces armades de Suïssa són cap broma: són, com sap tothom, les més potents, proporcionalment, i les més eficaces d’Europa. Es cert que els imperis multinacionals i multilingües han tingut sempre una sola llengua, la central i dominant, com a llengua de l’exèrcit, del mariscal de camp fins a l’últim caporal: era la mostra del poder i l’arma, pensaven, de cohesió i d’unitat. Perfecte: observen la cohesió, profunda i eterna, que ha tingut l’imperi austro-hongarès gràcies a la llengua alemanya, i l’imperi rus gràcies a la llengua russa.

Ja sé que és parlar per parlar, però val la pena saber que les coses, en teoria, *haurien de ser* diferents de com són. Ja sé, també, que més valdria que no hi hagués casernes, ni generals, oficials, suboficials i tropa. Però mentre n’hi ha, a mi em donaria molt de gust passar per davant del convent dels dominicans de València, o per davant del palau de l’Almudaina, i que l’oficial de torn, a l’hora que toca, diguera “dreta, ar, esquerra, ar!” (o marx! o ja!, o com s’hagués de dir). Més gust encara em donaria que els militars ens tornaren als civils el palau de l’Almudaina i el convent dels dominicans de València. Però abans ens tornaran els edificis espoliats que ens tornaran la llengua.